

Dalabyggð
Arwa Alfadhli
Miðbraut 11
370 Búðardalur

Reykjavík, 26. ágúst 2022
UST202207-178/A.B.
10.04.02

Efni: Tillaga að heildarendurskoðun á aðalskipulagi Dalabyggðar 2020 - 2032

Vísað er til erindis skipulags- og byggingarfulltrúa Dalabyggðar er barst 15. júlí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um tillögu á heildarendurskoðun á aðalskipulagi Dalabyggðar 2020 - 2032.

Sérstök vernd náttúruverndarlaga.

Í greinargerð á bls. 33 er fjallað um vistkerfi og jarðminjar sem falla undir 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013 og svæðin sýnd á mynd 5-2 og ákvæði greinarinnar.

Umhverfisstofnun bendir á að ef tillagan gerir ráð fyrir röskun á vistkerfum og/eða jarðminjum, sem falla undir greinina, þurfi að rökstyðja þá ákvörðun og gera grein fyrir öðrum valkostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Náttúruminjaskrá

Í greinargerð á bls. 34 er fjallað um Söltudý sem er á náttúruminjaskrá, en einnig þarf, að mati Umhverfisstofnunar, að fjalla um svæðið í kafla 18-5 og afmarka á skipulagsupprætti.

Frístundabyggð

Í greinargerð á bls. 126 kemur fram að ekki má skerða náttúrufríbærni sem njóta sérstakrar verndar skv. lögum um náttúruvernd.

Umhverfisstofnun bendir á að á landnotkunarreitum F30, F29, F28, F32 eru náttúrulegir birkiskógar og að landnotkunarreitir F23, F24 og F25 liggja í votlendi sem fellur undir 61. gr. náttúruverndarlaga. Þá liggur F9 norðan vegar einnig í votlendi.

Umhverfisstofnun telur að framkvæmdir á ofangreindum svæðum geti haft neikvæð áhrif á vistkerfin og mikilvægt sé að landnotkunarreitir taki mið af markmiðum tillögunnar og ákvæðum náttúruverndarlaga.

Verndun votlendis er aðgerð I.4 í aðgerðaráætlun stjórnvalda í loftslagsmálum. Unnið er að koma á þeirri meginreglu að votlendi sé endurheimt en ekki raskað.¹

¹ <https://www.stjornarradid.is/verkefni/umhverfi-og-natturuvernd/loftslagsmal/adgerdaaetlun-i-loftslagsmalum/adgerdinar/loftslagsskyrsla-stok/?itemid=387a8c64-b19e-11ea-8117-005056bc8c60>;
<https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/Verndun%20votlendis%202021.pdf>.

Skógrækt

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 10. gr. reglugerðar nr. 583/2000 um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda er ræktun útlendra plöntutegunda óheimil á svæðum sem njóta sérstakrar verndar eða eins og segir í greininni: „*Öll ræktun útlendra tegunda hér á landi er óheimil á friðlýstum svæðum, á landslagsgerðum sem njóta sérstakrar verndar og alls staðar ofan 400 metra hæðar yfir sjó.*“

Úrgangur

Umhverfisstofnun bendir á að þann 1. janúar 2023 tekur gildi breyting á lögum nr. 103/2021 um breytingu á m.a. lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs, sem er hluti innleiðingar á stefnu ráðherra í úrgangsmálum.

Meðal annars verður sveitarfélögum skylt að koma sér upp sérstakri söfnun og flokkun á fleiri tegundum heimilisúrgangs. Koma skal upp sérstakri söfnun á heimilisúrgangi og koma í veg fyrir að úrgangur blandist öðrum úrgangi eða öðrum efniviði með aðra eiginleika. Sérstök söfnun skal vera á a.m.k. eftirfarandi úrgangstegundum: pappír og pappa, málmum, plasti, gleri, lífúrgangi, textíl og spilliefnum. Í þéttbýli skal söfnun fara fram innan lóðar á pappír og pappa, plasti og lífúrgangi en söfnun á gleri, málmum og textíl má fara fram á grenndarstöðvum. Rekstraráðilum verður skylt að flokka sinn úrgang með sama hætti, auk þess sem skylt verður að flokka byggingar- og niðurrifsúrgang. Þar að auki verður sveitarfélögum skylt að innheimta gjald sem næst raunkostnaði fyrir meðhöndlun úrgangs, svo sem með því að miða við magn úrgangs, gerð hans, losunartíðni eða aðra þætti. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að skipulagsáætlanir sveitarfélagsins í úrgangsmálum samræmist stefnu ráðherra og þeirra lagabreytinga sem munu taka gildi á næstu misserum. Stofnunin telur að í greinargerð ætti að vera frekari umfjöllun um hvernig sveitarfélagið hyggst mæta auknum kröfum laga um sérstaka söfnun úrgangs í Dalabyggð.

Umhverfisstofnun bendir á að bann við urðun á lífúrgangi, ásamt öðrum sérsöfnuðum heimilisúrgangi, tekur gildi þann 1. janúar 2023. Bann við urðun alls lífbrjótanlegs úrgangs (þar með talið lífræns rekstrarúrgangs) er aðgerð nr. 16 í aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum sem áætlað er að taki gildi fyrir árslok 2024. Tengist ofangreint *Aðgerð F.2* í aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum. Umhverfisstofnun telur að í greinargerð ætti að vera umfjöllun um hvernig sveitarfélagið hyggst ráðstafa lífúrgangi og síðar meir öllum lífbrjótanlegum úrgangi, á annan hátt en að senda til urðunar eða til brennslu.

Urðun á sláturúrgangi

Í greinargerð segir að urðunarstaður fyrir sláturúrgang á Höskuldsstöðum í Laxárdal sé með starfsleyfi frá árinu 2015. Umhverfisstofnun bendir á að þetta er ekki rétt þar sem ekki er leyfilegt að urða sláturúrgang á Höskuldsstöðum. Samkvæmt m.a. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs og reglugerð nr. 738/2003 um urðun úrgangs, veitir Umhverfisstofnun starfsleyfi fyrir urðunarstaði.

Auk þess bendir stofnunin á að með gildistöku reglugerðar (EB) nr. 1069/2009, sbr. reglugerð nr. 674/2017, um heilbrigðisreglur að því er varðar aukaafurðir dýra og afleiddar afurðir ekki ætlaðar til manneldis, er urðun sláturúrgangs ekki heimil.

Efnistaka

Í greinargerð (bls. 88) segir að landeiganda sé heimilt að taka efni til eigin nota án þess að fá framkvæmdaleyfi eða að náma sé skilgreind í aðalskipulagi. Landeigandi hefur þó ekki leyfi til að taka efni sem er á verndarsvæðum. Í 13. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 um framkvæmdaleyfi segir: „Þó er eiganda eða umráðamanni eignarlands heimil án leyfis minni háttar efnistaka til eigin nota nema um sé að ræða náttúruverndarsvæði eða jarðminjar eða vistkerfi sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd.“

Umhverfisstofnun bendir á að mikilvægt er að skilgreina hvað átt er við með orðalaginu „til eigin nota,“ hver skilningur sveitarstjórnar er á orðalaginu „minniháttar efnistaka“ og hvernig sú efnistaka er flokkuð og hvernig sveitarfélagið hyggst framfylgja stefnunni, þá sérstaklega varðandi efnistöku á verndarsvæðum.

Fráveita

Umhverfisstofnun bendir á að til fráveitu teljast rotþrær og stofnkerfi fráveitu, þ.e. flutningskerfi frá upptökum frárennslis, hreinsun á frárennslis og losun í viðtaka.

Umhverfisstofnun vill benda á það að í skólpi eru ekki einungis lífræn efni, næringarefni og saurbakteríur sem sjórinn vissulega eyðir og/eða dreifir, heldur er einnig í skólpi rusl, hættuleg efni og lyfjaleifar sem ekki er hægt að fullyrða að sjórinn eyði og því er mikilvægt að setja upp hreinsun á skólpi sem fyrst.

Umhverfisstofnun vill vekja athygli á að krafa um hreinsun á skólpi frá þéttbýli sem losar undir 10.000 pe. í sjó er að þar sé viðunandi hreinsun. Í viðunandi hreinsun felst, skv. 14. mgr. 3. gr. í reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp, að hreinsa skal skólp með viðurkenndum hreinsibúnaði í samræmi við ákvæði reglugerðar þessarar svo að gæðamarkmiðum fyrir viðtaka sé náð, sbr. I.-V. viðauka. Frestur til að uppfylla kröfurnar rann út árið 2005. Stofnunin bendir á að í greinargerð þarf að koma fram hver stefna sveitarfélagsins er varðandi hreinsun fráveituvatns og tímaáætlun.

Umhverfisstofnun bendir á að hreinsun skólps frá einstaka húsum skal vera tveggja þrepa í samræmi við 13. gr. reglugerðar um fráveitu og skólp nr. 798/1999. Rotþró er aðeins einn hluti hreinsunar og er því ekki fullnægjandi hreinsun frá einstaka húsum. Betra væri að tala almennt um tveggja þrepa hreinsun frá einstaka húsum fremur en að þrengja hreinsiaðferð við rotþró og siturbeð. Þá mætti nota hugtakið hreinsivirki í staðinn.

Náttúruleg

Í greinargerð er fjallað um ferðaþjónustu í Hlíð (VP8) þar sem heimilt er að hafa þjónustuhús og allt að 15 útleiguhús og þar eru einnig náttúrulegar, afþreying og útivistarleiðir.

Umhverfisstofnun telur að náttúrulegarnar, sem eru hér til umfjöllunar, geti fallið undir reglugerð nr. 460/2015 um baðstaði í náttúrunni en markmið reglugerðarinnar er að stuðla að öryggi notenda og bættum hollustuháttum á baðstöðum í náttúrunni. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að skilgreining á náttúrulegum sé skýrari í tillögunni og tekið sé mið af 3. gr. ofangreindrar reglugerðar þar sem fjallað er um skilgreiningar.

Vindorkugarður

Í tillöggunni á bls. 121 er gert ráð fyrir iðnaðarsvæði (I7 og I8) fyrir vindorkuver í landi Hróðnýjarstaða og Sólheima. Umhverfisstofnun bendir á að stofnunin veitti umsagnir vegna skipulagsbreytinganna 13. júní 2019.

Á Laxárdalsheiði eru vel gróin heiðarlönd og mikið af vötnum og öðru votlendi.² Að mati Umhverfisstofnunar mun virkjunin hafa neikvæð áhrif á votlendi sem fellur undir 61. gr. náttúruverndarlaga og votlendisvistgerðir og því mikilvægt að tillagan taki tillit til ofangreinds ákvæðis náttúruverndarlaga, en ekki kemur fram í tillöggunni hvaða brýnu almannahagsmunir réttlæti röskun á votlendu.

Í leiðbeiningarriti Skipulagsstofnunar „*Um skipulag og vindorkunýtingu*“ segir í allt að 16 km fjarlægð séu vindmyllur mjög áberandi og geti verið ráðandi í landslagi.³ Umhverfisstofnun bendir á að iðnaðarsvæði Hróðnýjarstaða er um 3 km frá frístundabyggð (F23) sem mikilvægt er að taka tillit til. Auk þess bendir stofnunin á að framkvæmdin geti haft áhrif á óbyggð víðerni.

Einnig vill stofnunin benda á að svæðið er skilgreint sem mikilvægt fuglasvæði⁴ og er Laxárdalsheiði tilnefnt af NÍ á B-hluta náttúruminjaskrár vegna fuglalífs.⁵

Það er mat Umhverfisstofnunar að frekar en að hvert sveitarfélag ákveði að staðsetja vindmyllur hvert í sínu sveitarfélagi eigi að líta til landsins í heild og velja svæði utan verndarsvæða sem hentar til slíkrar orkuframleiðslu þar sem hægt er að koma fyrir mjög mörgum vindmyllum í stað þess að dreifa þeim um land allt.

Stjórn vatnamála

Í greinargerð á bls. 41 kemur fram að vatnaáætlun sé nú í kynningarferli. Umhverfisstofnun bendir á að fyrsta vatnaáætlun Íslands var staðfest í apríl 2022 á grunni laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála. Því þarf að uppfæra þetta þar sem vatnaáætlunin hefur verið gefin út. Markmið laganna er að vernda allt vatn (yfirborðsvatn og grunnvatn) og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns sem og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Öll vatnshlot eiga að ná umhverfismarkmiðum sínum. Samkvæmt lögunum má ástand vatnshlota ekki rýrna. Gerist slíkt þarf að setja fram aðgerðir til að draga úr álagi á vatnshlotið með það að markmiði að bæta ástandið. Umhverfisstofnun bendir á að í 28. gr. laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála, þar sem fjallað er um réttaráhrif vatnaáætlunar, segir að opinberar áætlanir á vegum stjórnvalda, svo sem vegna skipulagsmála, náttúruverndar, orkunýtingar og samgangna, skuli vera í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun. Við endurskoðun eða breytingu skipulagsáætlunar sveitarfélags skal, þegar við á, samræma skipulagsáætlunina vatnaáætlun innan sex ára frá staðfestingu vatnaáætlunar.

² <https://www.ni.is/greinar/ve-laxardalsheidi>

³ <https://www.skipulag.is/media/pdf-skjol/Um-skipulag-og-vindorkunyingu.pdf>

⁴ <http://www.ni.is/node/16139>

⁵ <https://www.ni.is/greinar/ve-laxardalsheidi>

Grannsvæði vatnsverndar

Samkvæmt skipulagsupprætti er hluti afmarkaðs svæðis F30 inni á svæði vatnsverndar og eins og tekið er fram í forsendum eru nokkuð strangar kröfur um uppbyggingu á slíkum svæðum.

Í 13. gr. reglugerðar nr. 796/1999, sbr. breytingarreglugerð nr. 533/2001, (<https://www.reglugerd.is/reglugerdir/eftir-raduneytum/umhverfisraduneyti/nr/4495>) um varnir gegn mengun vatns, er mælt fyrir um takmarkanir á landnýtingu. Samkvæmt framangreindu ákvæði er óheimilt að vera með framkvæmdir og sumarbústaði á hluta svæðisins F30. Því ætti ekki að leyfa byggingar, sumarbústaði eða sambærilegar byggingar á svæðinu. Sveitarfélagið ætti því að endurskoða fyrirhugaða landnotkun á þessu svæði með tilliti til reglugerðarinnar.

Skógræktarsamningar

Í greinargerð segir að við val á svæðum til skógræktar skuli sneitt hjá þekktum náttúru- og menningarminjum sem njóta verndar skv. lögum um náttúruvernd og menningarminjar og tryggja verndun líffræðilegs fjölbreytileika, sbr. kafla 5. Í greinargerð á bls. 71 á mynd 11.3 eru sýnd þau svæði sem eru skógræktarsamningar. Umhverfisstofnun bendir á að nokkur svæði, sem samningarnir ná til, ná yfir votlendi sem fellur undir 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013⁶, eins og við Háls, Svínshólshlíð og í Hvammssveit. Umhverfisstofnun bendir á að skógrækt á þessum svæðum geti raskað votlendi og því mikilvægt að ekki sé skógrækt á votlendissvæðum í samræmi við ákvæði laganna og markmið skipulagstillögunnar.

Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að þessi svæði séu sýnd á upprætti skipulagstillögunnar, en samkvæmt skipulagsreglugerð nr. 90/2013 segir að skógræktar- og landgræðslusvæði (SL) séu þau svæði sem eru fyrir *skógrækt og landgræðslu, svo sem nytjaskógrækt, fjölnytjaskógrækt, landbótaskógrækt, skjólbelti, landgræðsluskógrækt, skipulagða landgræðslu og aðra uppgræðslu*.

Landbúnaðarland

Í greinargerð kemur fram að landi í flokki IV er óheimilt að raska sbr. lög um náttúruvernd og almennt ekki heimilt að staðsetja þar mannvirki nema ríkir almannahagsmunir kalli á það, svo sem uppbygging innviða.

Umhverfisstofnun bendir á að ef tillagan gerir ráð fyrir röskun á vistkerfum, sem falla undir sérstaka vernd náttúruverndarlaga, er ekki einungis brýn nauðsyn sem réttlætir röskun heldur þarf einnig að rökstyðja þá ákvörðun og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Starfsleyfi

Stofnunin bendir á að skv. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir skal allur atvinnurekstur, sem sótt er um starfsleyfi fyrir, vera í samræmi við skipulag. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að fram komi með skýrum hætti í skipulagstillögunni hvar leyfilegt sé að vera með starfsemi sem er starfsleyfisskyld hjá Umhverfisstofnun, eða heilbrigðisnefnd, til að hægt sé að meta hvort starfsemin

---

⁶ <https://serstokvernd.ni.is/>

samræmist skipulagi, skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

Urðunarstaðir

Í greinargerð á bls. 90 er fjallað um miltisbrandsgrafir í sveitarfélaginu. Umhverfisstofnun bendir á að skv. 12. gr. reglugerðar nr. 1400/2020 um mengaðan jarðveg er stofnunin að vinna í gerð gagnagrunns yfir menguð svæði eða svæði þar sem grunur er um mengun. Þar verða upplýsingar skráðar um svæði þar sem grafin hafa verið dýrahæ, þ.m.t. miltisbrandsgrafir. Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 13. gr sömu reglugerðar skulu sveitarfélög taka mið af þessari skrá við gerð skipulags.

Virðingarfyllst,

Axel Benediktsson
sérfræðingur

Agnes Þorkelsdóttir
sérfræðingur